Raad voor Rechtsbijstand

Centraal kantoor Utrecht
Croeselaan 15 • 3521 BJ Utrecht
Postbus 24080 • 3502 MB Utrecht
Tel. 088 - 787 10 00 • Internet www.rvr.org

Reactie Raad voor Rechtsbijstand op Wetsvoorstel terugkeer en vreemdelingenbewaring

De Raad voor Rechtsbijstand maakt graag gebruik van de mogelijkheid te reageren op het Wetsvoorstel terugkeer en vreemdelingenbewaring.

1. Inleiding

De Raad voor Rechtsbijstand (hierna: de Raad) onderschrijft van harte de inzet van het kabinet om te komen tot een rechtvaardig en humaan regime van vreemdelingenbewaring, met oog voor de menselijke maat en de specifieke situatie van vreemdelingen die Nederland moeten verlaten. Tevens juicht de Raad toe dat veel explicieter dan tot nu toe het geval was het ultimum remedium karakter van de vreemdelingenbewaring wordt benadrukt en alternatieven voor bewaring meer in beeld komen.

Het onderhavige wetsvoorstel is een uitwerking van de hiervoor genoemde uitgangspunten. De Raad geeft hierna een korte reactie op dit wetsvoorstel.

Vooraf wil de Raad opmerken dat hij in het wetsvoorstel verbeteringen ziet in de positie van vreemdelingen in bewaring. In dat verband noemt de Raad dat de vreemdeling meer bewegingsvrijheid wordt gegund, meer mogelijkheden krijgt aangeboden voor dagbesteding en het aantal rechtsmiddelen toeneemt. Ook constateert de Raad dat er bij het opsluiten van vreemdelingen altijd discussie zal blijven bestaan, en wel over een veelheid van buitengewoon lastige thema's. Die thema's gaan bijvoorbeeld over het voldoende benutten van alternatieven voor vreemdelingenbewaring, privacyaspecten, het gebruik van strafmaatregelen zoals isoleercellen en de toelaatbaarheid van lichamelijk onderzoek.

Als het gaat om de vraag in hoeverre het wetsvoorstel erin is geslaagd de doelstellingen van de wet op onder andere de hiervoor benoemde thema's (volledig) te realiseren, dan ligt de beantwoording daarvan niet op de weg van de Raad. De reactie van de Raad beperkt zich dan ook tot de aspecten van dit wetsvoorstel, die de Raad raken als uitvoerder van de gesubsidieerde rechtsbijstand en de bewerker van het Register beëdigde tolken en vertalers.

2. Opmerkingen van de Raad op het wetsvoorstel.

Kerntaken van de Raad in relatie tot het wetsvoorstel

De Raad voor Rechtsbijstand draagt op basis van de Wet op de rechtsbijstand zorg voor de organisatie en de verlening van rechtsbijstand. Die wettelijke taak krijgt in relatie tot de vreemdeling in bewaring vorm via een rechtshulpvoorziening van het Juridisch Loket in de inrichtingen voor vreemdelingenbewaring. Verder geeft de Raad toevoegingen af voor rechtsbijstand aan de vreemdeling in bewaring en zorgt hij voor de vaststelling en uitbetaling van de vergoedingen aan de rechtsbijstandverleners van die vreemdeling.

Centraal kantoor Utrecht
Croeselaan 15 • 3521 BJ Utrecht
Postbus 24080 • 3502 MB Utrecht
Tel. 088 - 787 10 00 • Internet www.rvr.org

Voor wat betreft de inschakeling van tolken en vertalers via de Wet beëdigde tolken en vertalers is de Raad door de Minister van Veiligheid en Justitie gemandateerd het register beëdigde tolken en vertalers te bewerken en de lijst bij te houden. De Raad heeft vanuit die taak een verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de ingeschakelde tolken door zowel rechtsbijstandverleners als justitiële uitvoeringsorganisaties.

Beide hiervoor bedoelde kerntaken van de Raad raken aan de uitvoering van de doelstellingen van het wetsvoorstel terugkeer en bewaring. Een adequate rechtbijstand en rechthulp en een toereikende tolkenvoorziening aan vreemdelingen dragen namelijk in belangrijke mate bij aan een humane en rechtvaardige omgang met vreemdelingen in bewaring.

Rechtsbijstand aan vreemdelingen in bewaring

De Raad is verantwoordelijk voor een goede organisatie van de rechtsbijstand en de inschakeling van voldoende rechtsbijstandverleners van goede kwaliteit. Op dat vlak staan de ontwikkelingen niet stil. In het verleden zijn op basis van onderzoeken - door de Raad geëntameerd - tekortkomingen geconstateerd in die kwaliteit van de rechtbijstand. De beïnvloedingsmogelijkheden van die kwaliteit lagen deels bij de Raad (en de Orde van advocaten) en deels bij de beheerder van de instellingen.

Voor zover het ging om de zaken die op het bord lagen van de Raad zijn maatregelen getroffen om de rechtsbijstand te verbeteren. Zo zijn de voorwaarden aangetrokken voor advocaten om in aanmerking te kunnen komen voor gesubsidieerde rechtsbijstand aan vreemdelingen in bewaring en is een 'best practice guide' (inclusief minimumvoorwaarden) opgesteld voor advocaten. Ook functioneert sinds 2008 een spreekuurvoorziening van het Juridisch Loket in de inrichtingen voor vreemdelingen in bewaring.

Al deze maatregelen ten spijt, bleken de tekortkomingen in de rechtsbijstand niet (volledig) te zijn opgelost. Daarom achtte de Raad aanvullende maatregelen noodzakelijk. Die maatregelen die deels nog wachten op realisatie, zijn erop gericht om net als eerder in de asielrechtsbijstand is gebeurd, in overleg met de Orde van advocaten een nog meer sluitende kwaliteitsaanpak te realiseren. Daarbij ligt de focus op het instellen van werkgroepen van gespecialiseerde advocaten rondom de inrichtingen én het introduceren van een vorm van intercollegiale toetsing.

Verder gelooft de Raad erin dat de kwaliteit van de rechtsbijstand een impuls kan krijgen door een intensivering van de ketensamenwerking. Om dat mogelijk te kunnen maken is de medewerking van de beheerder van de instellingen noodzakelijk. Die medewerking ziet vooral op een vrijere toegang van het Juridisch Loket tot de vreemdeling in bewaring en een meer structurele informatie-uitwisseling tussen de inrichting enerzijds en het Juridisch Loket en de advocaat anderzijds.

Het wetsvoorstel dat beoogt de bewegingsvrijheid van de vreemdeling in bewaring te stimuleren en de communicatiemogelijkheden van de vreemdeling met de buitenwereld te vergroten, biedt een goede basis voor een door de Raad voorgestane intensievere uitwisseling tussen partijen. Voortbordurend op dat perspectief wil de Raad op korte termijn de rechtbijstand verder verbeteren. Dan gaat het bijvoorbeeld om het doorgeven van de naam van de advocaat van de ingesloten vreemdeling aan medewerkers van de inrichting. Hiermee komt hopelijk een einde aan de situatie dat de rechtbijstand niet

Raad voor Rechtsbijstand

Centraal kantoor Utrecht
Croeselaan 15 • 3521 BJ Utrecht
Postbus 24080 • 3502 MB Utrecht
Tel. 088 - 787 10 00 • Internet www.rvr.org

goed op gang komt, doordat zowel de vreemdeling als de advocaat niet goed weten waar en hoe ze elkaar kunnen bereiken.

Uitbreiding van rechtsmiddelen

De Raad merkt op dat het wetsvoorstel voort bouwt op het huidige systeem van rechtsmiddelen, maar dat er niettemin wel verbeteringen worden doorgevoerd in de rechtsbescherming. Op basis van de beschrijving op pagina. 11 van de toelichting kan de Raad de impact van die verbeteringen nog niet overzien. Duidelijk is dat het onderscheid gehandhaafd wordt tussen de toetsing van de rechtmatigheid van de bewaring door de bestuursrechter én de toetsing van grieven over het regime door de Commissie van Toezicht. Maar voor de Raad is niet helemaal duidelijk hoe de nieuwe rechtsmiddelen zich verhouden tot de thans benutte rechtsbeschermingmogelijkheden. Ook is niet helder in welke van de vijf genoemde verbeteringen rechtsbijstand door een advocaat noodzakelijk is? En zo ja, hoe ver strekt de rechtsbijstand in die gevallen dan?

De hiervoor benoemde onzekerheid over de aard en omvang van de nieuwe rechtsmiddelen leidt ertoe dat de Raad niet kan beoordelen of de administratieve lasten voor de advocatuur en voor tolken op hetzelfde niveau zullen blijven zoals is aangegeven in hoofdstuk 8 van de toelichting.

De inzet van een registertolk

In het wetsvoorstel is de mogelijkheid genoemd de vreemdeling te horen in een voor hem begrijpelijke taal. In de regel dient dat bij ingesloten vreemdelingen te gebeuren via de inschakeling van een tolk.

De Raad adviseert om in de toelichting op te nemen dat de tolk waarvan gebruik wordt gemaakt een beëdigde tolk is die is ingeschreven in het Register beëdigde tolken en vertalers. Verder geeft de Raad in overweging DJI bij ministeriéle regeling aan te wijzen als instantie of orgaan die in het kader van het vreemdelingenrecht gehouden is gebruik te maken van beëdigde tolken en vertalers (artikel 28 lid 2 van de Wet beëdigde tolken en vertalers).

Utrecht, 21 februari 2014

Drs. J. Wijkstra

Directeur uitvoering Raad voor Rechtsbijstand